

повсякденного життя» [11, с. 195].

Таким чином, проблематика політичних рішень напряму пов'язана із поняттям легітимності влади та здійсненню вибору політичними акторами (владними інститутами) під час «рутинної» управлінської діяльності, та громадянами у ході голосування. Політичні рішення обумовлені раціональними та ірраціональними факторами, а у посткомуністичних країнах – часто стають точкою біфуркації, у якій від вибору залежить подальший напрямок розвитку всього суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бунь В. Електоральний вибір: суть, типи, особливості формування / В. Бунь // Політична наука в Україні: стан і перспективи: матеріали всеукраїнської наукової конференції (Львів, 10-11 травня 2007 року) / Укл. Поліщук М., Скочиляс Л., Угрин Л. — Львів, ЦПД, 2008. — 308 с.
2. Вінникова Н. Сутність політичного рішення: від традиції до новації / Н. Вінникова // Освіта регіону. Український науковий журнал. Політологія, психологія, комунікації. — 2010 — № 4. — С. 145-156.
3. Ефимова Л. А. Рациональные и иррациональные факторы политического выбора в современном российском регионе: Дис. ... канд. полит. наук: 23.00.02 / Л. А. Ефимова. — Владивосток, 2005. — 234 с.
4. Кухта Б. Політична влада та її рішення / Б. Кухта. — Львів: ЦПД, 2006. — 240 с.
5. Мірошніченко Ю. Р. Організаційно-правові засади підготовки та прийняття державно-політичних рішень / Ю. Р. Мірошніченко. — Харків: Фактор, 2004. — 224 с.
6. Основи демократії: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / За заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр. — канад. проект «Демократична освіта», Інститут вищої освіти. — К.: Вид-во «Ай Бі», 2002. — 668 с.
7. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики / В. Парсонс; пер. з англ. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. — 549 с.
8. Розанвалон П. Демократична легітимність. Безсторонність, рефлексивність, наближеність / П. Розанвалон; пер. з франц. Є. Марічева. — Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. — 287 с.
9. Сарторі Дж. Теорія ухвалення рішень за демократії / Дж. Сарторі // Демократія: Антологія / Упорядник О. Проценко. — К.: Смолоскип, 2005. — С. 715-750.
10. Шаян О. Л. Розробка та впровадження політичних рішень у демократичному суспільстві: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / О. Л. Шаян; Київ. нац. ун-т імені Т. Шевченка. — К., 2005. — 16 с.
11. Яковлев Д. В. Політична взаємодія як комунікативний процес: медіатизація, демократизація, раціоналізація: [монографія] / Д. В. Яковлев. — Одеса: Астропринт, 2009. — 288 с.

Подольська І. Л. – аспірантка кафедри філософії та соціології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

УДК 300.3+301+930.1

ІНКОРПОРАЦІЯ МІКРОІСТОРИЧНОГО ПІДХОДУ В «НОВУ БІОГРАФІЧНУ ІСТОРІЮ»

Проаналізовано процес становлення та розвитку історичної біографії як одного з провідних жанрів світової історіографії. Розглянуто вплив мікроісторичного підходу на формування нового напряму історико-філософських досліджень, який носить назву «нова біографічна історія» чи персональна історія. Висвітлено загальні теоретичні принципи нового напряму, представлена коротка характеристика практичних експериментальних перспектив цього напрямку. На прикладі конкретних робіт проаналізовані можливості інкорпорації мікроісторичного підходу в біографічній історії.

Ключові слова: мікроісторія, історична біографія, персональна історія, «нова біографічна

історія».

Проанализирован процесс становления и развития исторической биографии как одного из ведущих жанров мировой историографии. Рассмотрено влияние микроисторического подхода на формирование нового направления историко-философских исследований, которое носит название «новая биографическая история» или персональная история. Освещены общин теоретические принципы нового направления, представлена краткая характеристика практических экспериментальных перспектив этого направления. На примере конкретных работ проанализированы возможности инкорпорации микроисторического подхода в биографическую историю.

Ключевые слова: микроистория, историческая биография, персональная история, «новая биографическая история»

In the article there are analyzed the processes of formation and development of historical biography as one of the leading genres of world historiography. The influence of micro-historical approach on formation of a new direction of historical and philosophical studies called «new biographical history», or personal history. The general theoretical principles of a new direction and a short description of the practical experimental perspective of this direction are presented. The analysis made on examples of given works provide the possibilities of the incorporation the micro-historical approach to the biographical history.

Keywords: micro-history, historical biography, personal history, «new biographical history»

Одним з найдавніших жанрів історіописання є біографія. З античних часів вона залишається невід'ємною складовою світової історіографії, хоча її статус і значення неодноразово змінювалися. Історична наука має постійну потребу в біографії як у джерелі для аналізу й оцінок історичних подій і процесів, тому що навіть найбільші й наймасовіші за чисельністю події в історії людства неможливо дослідити повноцінно без урахування особистісного біографічного матеріалу, який стосується діяльності конкретних людей. На сьогоднішній день проблематика, пов'язана з феноменами біографії і автобіографії, стає однією з центральних у сфері сучасного гуманітарного знання. А біографічний підхід у різноманітті своїх проявів набув сьогодні статусу міждисциплінарного і зайняв своє місце в соціології, психології, історичній науці, історичній, соціальній та культурній антропології.

Багато в чому це обумовлено тим, що методологічні пошуки світової історіографії з кінця ХХ століття все більше зосереджуються у напрямку мікроісторії, зокрема в галузі історичної біографії. Інтерес до них продиктований загальною зміною ставлення до людської індивідуальності в гуманітарних науках і тенденцією до персоналізації предмета історії. Саме в історії індивіда і в «новій біографічній історії», найбільш гостро і наочно була поставлена ключова методологічна проблема про співвідношення і сумісність мікро- і макроаналізу, оскільки відповідь на питання, яким чином успадковані культурні традиції, звичаї, уявлення визначали поведінку людей у специфічних історичних обставинах, вимагала виходу на рівень аналізу індивідуальної свідомості та індивідуального досвіду. Адже саме індивідуальне життя наближає нас до людей тієї чи іншої епохи і допомагає зрозуміти, з одного боку, історичні обставини та процеси, з якими вони стикалися, в яких брали участь, які переживали, з іншого – зрозуміти роль людей, роль їх переживань та їх реакцій в цих процесах. Історик намагається знайти в них розгадку історико-психологічних, а отже й історичних загадок.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб показати значення впливу мікроісторичного підходу на формування нового напрямку історико-філософських досліджень, яке носить назву «нова біографічна історія» або персональна історія.

Під біографією в прямому значенні слова можна розуміти дослідження і опис життя видатної особистості, що цілком відповідає історико-біографічній традиції. Загальноприйнятим визначенням об'єкта історичної біографії можна вважати наступне: «В історії людства зустрічаються такі особистості, які, з'явившись колись, проходять потім через століття, через тисячоліття, через всю доступну нашому розумовому погляду зміну епох і поколінь. Такі люди справді «вічні супутники» людства ... Мова може йти про політичних та державних діячів, про представників науки, культури, мистецтва. У цьому сенсі немає жодних обмежень, жодних умов. Точніше умова лише одна: відчутний внесок, зроблений в розвиток людського суспільства, його матеріального і духовного буття» [7, с. 264].

У розвитку історичної біографії можна виділити кілька періодів. Опис життя видатних історичних особистостей ще з часів Плутарха став невід'ємною складовою європейської історіографії. Однак біографія втратила позиції з розпадом античної цивілізації. На початковому етапі епоха Середньовіччя, яка прийшла на зміну Античності виявляла більший інтерес до життя святих, ніж до біографій світських осіб. Тому в Середні віки біографія як спосіб історіописання домінувала, але водночас можна сказати і «животіла» в життєвих святих. Проте в епоху Ренесансу біографія відродилася,

ставши найпопулярнішим жанром історичних творів. Традиція світського життєпису була відновлена під впливом античних зразків, а також у період Ренесансу з'явилися біографії не тільки сильних світу цього, а й «рядових творців історії», які прагнули залишити для нащадків пам'ять про себе і своїх предків. У XIX – першій половині XX століть біографія отримала значне поширення в традиційній політичній історії, значна частина якої складалася з життєписів державних діячів [8, с. 344]. XX століття характеризується вивченням самого жанру біографії, його видів та методології.

У 80-ті роки XX-го століття жанр наукової біографії отримав нове життя. Зумовлено це було тим, що вивчення унікального та індивідуального в історії привернуло до себе підвищену увагу дослідників. Фокус людської суб'єктивності визнавався найбільш ефективним засобом вивчення не тільки індивідуального раціонального вибору або самоідентифікації, але й поведінкових, ментальних програм мікро – і макроспільнот. Сучасне біографічне дослідження все далі віддалялося від «класики жанру» часів Плутарха і все більше демонструвало прагнення через унікальність людського життя побачити багаторівневий соціальний простір і ті можливості, якими володіє індивід в рамках даного культурно-історичного контексту. Історична біографія «повернулася» в науку оновленою завдяки впливу антропологічної історії, яка видозмінила багато традиційних жанрів історіописання [5, с. 15]. З цього часу спектр застосування біографічного методу істотно розширюється і змінює свою форму: поряд з інтересом до біографій відомих людей, котрі через свою значимість стали «вічними супутниками людства», виник інтерес до біографій, здавалося б, нічим не примітних, «простих», «рядових» людей.

Значною мірою це пояснюється і тим, що в 1970-ті роки в Італії виникла мікроісторія як новий напрямок філософсько-історичної думки. Особливістю цього напряму є те, що об'єктом мікроісторії стає приватна доля людини, інтерес дослідників спрямований не на представників еліти, а майже виключно на представників «низових верств». Внаслідок цього в рамках сучасних мікроісторичних підходів форма історико-біографічних досліджень наповнилася новим змістом і новим сенсом, особливістю яких було те, що біографій удостоїлися не просто «не знамениті» люди, але й такі, які досі були зовсім невідомими. І якщо історичні документи дають нам можливість поглянути не тільки на загальну масу, але й на окрему особистість, було б помилкою нею не скористатися. Звичайно, завжди є ризик натрапити на порожню анекдотичність, на «горезвісну» історію подій, але цього ризику можна уникнути. Деякі біографічні дослідження довели, що індивід, який нічим не вирізняється із середнього рівня, саме через що й репрезентований, може виступати в якості своєрідного мікрокосму, що зосереджує в собі всі істотні характеристики цілого соціального організму.

Зразком такого підходу може слугувати робота Карло Гінзбурга «Сир і черв'яки. Космологія мельника XVI століття»[1]. Ця книга, що вийшла в Італії у 1976-му році, стала класичним дослідженням у жанрі «мікроісторії». В основі цієї роботи детальна реконструкція біографії релігійного «дисидента» XVI століття, зроблена Гінзбургом за матеріалами інквізиційних допитів. Автор скрупульозно відтворює факти біографії незвичайного мірошника, від його народження в 1532-му році до останнього арешту інквізицією і страти в 1600-му році. Настільки ж детально Карло Гінзбург з'ясовує (за окремими згадками й обмовками, розміщеними у протоколах допитів) діапазон читання свого героя і зіставляє те, що прочитав Меноккіо, з неортодоксальними висновками, до яких той прийшов. Оригінальні погляди цього мірошника на релігію, церкву, земні порядки і космогонію (він, зокрема, стверджував, що спочатку світ нагадував собою «сир, в якому з'явилися черв'яки – ангели»: звідси і назва книги) не можна співвіднести з жодною із прочитаних ним книг. Архаїчні селянські вірування, окремі положення з небагатьох книг, які випадково потрапили до Меноккіо, а також його власна багата уява породили дивовижний синтез його ідей, – до такого висновку приходять дослідник. Меноккіо, простий фріульський мірошник, філософ-самоучка, звинувачений у ересі і вільнодумстві, представлений на широкому фоні головних явищ і тенденцій соціального, релігійного, церковно-політичного і навіть економічного життя Італії середини – другої половини XVI століття. Доля цієї людини, що мала не настільки вже незвичне для свого часу трагічне завершення, а також доля кожної з його ідей простежені з усією можливою ретельністю, для чого автор притягує просторий матеріал історичних джерел, звертається до трактатів гуманістів і реформаторів, фольклорної традиції, творів простого народу, перекладів з латини середньовічних релігійних компендіїв, приватного листування, діловодства інквізиції і церкви, приватних та публічно-правових документів. У результаті через духовний світ Меноккіо досить повно був відтворений образ епохи, дуже своєрідний, бо її судить простолудин, який представ перед трибуналом інквізиції, небайдужий до інтересів високої культури представник мовчазної більшості, яка рідко коли могла чітко сформулювати свою позицію [6, с. 26].

Ця праця, за задумом автора, покликана також пролити світ на так звану «народну культуру». «Культура», на думку Гінзбурга, є більш відповідним поняттям для характеристики оригінального

світогляду його героя, ніж «ментальність». Останній термін, як вважає автор, підкреслює ірраціональні, темні, несвідомі елементи у світосприйнятті, в той час як у поглядах Меноккіо присутній сильний раціональний компонент, хоча він і нетотожний нашій раціональності. Крім того, «ментальність» Гінзбург відкидає через «рішуче безкласовий характер» цього поняття. Таким чином, автор прагне не до створення якогось середнього, типового або збірного образу людини з народу, а, навпаки, до його індивідуалізації. Навіть один випадок може бути репрезентативним: він виявляє приховані можливості народної культури, про які інакше ми б і не здогадувалися через недостатність джерел [5, с. 56].

Слід згадати також дослідження американського історика Наталі Земон Девіс «Пані на узбіччі. Три жіночих портрета XVII століття»[4]. Книга присвячена трьом жіночим долям, що не потрапили в об'єктив історичного полотна XVII століття, долям приватним, зверненим насамперед до потреби вибору нетрадиційних шляхів самореалізації жіночої особистості. Відтворені з мороку часів три жіночі портрети проявлені історичним тлом і в той же час протистоять йому. Доля цих жінок, які не підозрювали про існування одна одної, пов'язані насамперед залежністю від подібних зовнішніх обставин, починаючи з побуту епохи і закінчуючи необхідністю рахуватися з системою вимог, що висувалися до жіночої поведінки в суспільній свідомості століття, далеко не схильного до жіночої емансипації. Зовсім не схожі одна на одну, вони тим не менш демонструють той спосіб життєвої поведінки, який виводить кожен з них за рамки традиційних уявлень і стереотипів. Найдрібніші деталі життєвих перипетій, роздумів і самоаналізу трьох жінок не тільки дали автору багату «модель» для надзвичайно виразних портретів, але й показали всі сутнісні характеристики і процеси їх соціального, професійного та культурного середовища. З виписаного дослідницею «потрійного портрету» яскраво виступили спектр і межі можливостей, які мав індивід в рамках даного історичного контексту з характерною комбінацією соціальної та гендерної ієрархії. Більш того, за потрійним портретом чітко проступило масштабне полотно, на якому розкрилися невідомі раніше аспекти європейського життя XVII століття, включаючи його помежові простори.

Зрозуміло, список досліджень, такого роду аж ніяк не вичерпується тими роботами, про які йшла мова вище. За рамками нашого аналізу залишився, наприклад такий твір як «Людовік Святий» Жака Ле Гоффа. І хоча представники школи «Анналів» з великою обережністю ставляться до жанру біографії, вважаючи його занадто близьким до роману, все ж і вони не залишилися в стороні від цього повороту до біографії, свідченням чого і є фундаментальна праця Жака Ле Гоффа. Багато в чому ця монографія служить еталоном «нової біографічної історії». Сам об'єкт дослідження в ній визначається як «глобалізований», що концентрує навколо себе всю сукупність сфер, які зосереджуються в полі історичного знання. Крім того, підкреслюється наявність альтернатив і активна, творча роль історичної особистості: «Святий Людовік... сам створив себе і свою епоху настільки ж, наскільки він був створений нею. І це творення складалося із випадковостей, сумнівів, вибору» [8, с. 355].

Окремої уваги заслуговує і проект «Персональна історія», що існує з 1998 року в Росії, за час існування якого були випущені дві збірки з аналогічною назвою «Персональна історія». А в 2010 році була видана колективна праця за редакцією Л. П. Рєпіної «Історія через особистість: історична біографія сьогодні», що включає в себе як теоретичну, так і практичну частину. Тенденції, які проявилися в галузі історичної біографії на сьогоднішній день, дають підстави говорити про формування нового напрямку, так званої «персональної історії», або «нової біографічної історії», основним дослідницьким об'єктом якої є персональні тексти, а предметом дослідження – «історія індивіда», відновлення «історії одного життя» [8, с. 344]. Значний внесок у розвиток теоретико-методологічних основ «нової біографічної історії» зробили такі вчені як Дж. Леві, Л. Рєпіна, Д. Володихін, А. Соколов та багато інших. Серед вітчизняних дослідників у галузі біографістики варто виділити працю І. Голубович «Біографія: силует на тлі Humanities (Методологія аналізу біографії в соціогуманітарному знанні)» [2]. Хоча робота й не виконана в руслі «нової біографічної історії», в ній представлена розробка комплексних теоретико-методологічних підстав соціально-філософського аналізу феномена біографії в культурі і можливостей біографічного підходу в сучасному гуманітарному знанні на міждисциплінарному рівні. Важлива ця робота тим, що спеціальні дослідження даного напрямку у вітчизняній історико-філософській літературі поки що практично відсутні. Між тим, соціально-філософський аналіз необхідний, особливо враховуючи міждисциплінарність біографічного підходу. Відмінність цього напрямку досліджень від звичного жанру історій з «життя видатних людей» і так званих історичних портретів полягає у тому, що в ньому особисте життя і долі окремих історичних індивідів, формування і розвиток їх внутрішнього світу, «сліди» їх діяльності в різномасштабних проміжках простору і часу виступають одночасно як стратегічна мета дослідження і як адекватний засіб пізнання, що включає їх і творить ними історичний соціум і таким чином використовується для

прояснення соціального контексту, а не навпаки, як в традиційних історичних біографіях. Згідно з Дж. Леві, «між біографією та контекстом існує постійний зворотній зв'язок, а будь-яка зміна є результатом безлічі їх взаємодій» [9, с. 80]. У фокусі біографічного дослідження виявляється внутрішній світ людини, її емоційно-духовне життя, відносини з близькими в сім'ї і поза нею, а сам індивід виступає і як суб'єкт діяльності і як об'єкт контролю з боку сімейно-родинної групи, кола близьких, формальних і неформальних спільнот, соціальних інститутів і владних структур різного рівня. Аналіз індивідуальної діяльності спирається на уявлення про те, що соціальний контекст не висуває жорстких, однозначно-обов'язкових вимог, а лише певним чином обмежує вибір дій, залишаючи деякий простір можливостей і альтернативних рішень, якими дійові особи можуть маніпулювати для досягнення своїх цілей.

Особлива увага при цьому приділяється з'ясуванню того реального діапазону свободи вибору, яким могли розпоряджатися дійові особи історії в конкретному нормативному просторі, використовуючи його неповну структурованість, внутрішню суперечливість і можливість неоднозначного тлумачення правил і, реалізуючи, таким чином, свою індивідуальну виборчу раціональність «в проміжках соціальних кордонів». У цьому виборі з існуючих можливостей проявляється відносна самостійність особистості. Одним із головних завдань «персональної історії» є розкриття конкретного змісту процесу індивідуалізації свідомості і поведінки людини, що виражається в підсиленні особистісних орієнтацій за рахунок послаблення групових. Це вимагає опрацювання наявних джерел з точки зору змісту і характеру відображених в них комплексів між особистісних відносин, стратегій поведінки, індивідуальних ідентичностей. Увагу багатьох дослідників привертає нестандартна поведінка з відхиленнями, яка виходить за межі освячених традицією норм та соціально визнаних альтернативних моделей, тобто дії, що допускають вольове зусилля суб'єкта у ситуації усвідомленого вибору. Тому біографії, здавалося б, нічим не примітних людей можуть, при наявності досить багатої документальної бази, пролити світло на не досліджені аспекти минулого. Адже один з принципів мікроісторичного підходу полягає не в тому, щоб використовувати контекст епохи для роз'яснення тих чи інших епізодів життя героя, а в тому щоб за допомогою біографії висвітлити досі невідомі сторони тогочасного життя. Однак недостатня кількість свідочств про пригноблені класи минулого – одна з перешкод, з якою зустрічаються такого роду дослідження.

«Нова біографічна історія» використовує в якості джерел найрізноманітніші матеріали, що містять як прямі висловлювання особистого характеру (листи, щоденники, мемуари, автобіографії), так і непрямі свідчення, які фіксують погляд зі сторони, чи так звану об'єктивну інформацію. Особливу увагу дослідники приділяють аналізу персональних текстів, або джерел особистого походження, в яких відображений індивідуальний досвід і його емоційне переживання. Однак на біографічні роботи, присвячені давнині і середньовіччю, за винятком тих, які стосуються небагатьох представників еліти, відсутність документів особистого характеру накладає суттєві обмеження. Нечисленність подібних текстів створює для дослідників не менш значні перешкоди, ніж ті, які пов'язані з труднощами їх розуміння. Часто такий історичний персонаж, позбавлений свого голосу (і візуального образу), виступає як силует на тлі епохи, більше демонструючи її характер, ніж свій власний. Тому настільки зрозумілий і правдивий особливий інтерес істориків до більш різноманітних матеріалів особистих архівів і численних літературних пам'яток Відродження і Просвітництва, хоча і тут вчені змушені головним чином звертатися до не багатьох представників культурної еліти. Однак й тут бувають винятки, адже в період Ренесансу з'являються біографії «рядових творців історії», які прагнули залишити для нащадків пам'ять про себе. Наприклад, так як героїні книги Наталі Земон Девіс «Дами на узбіччі», що залишили пам'ять про себе на листах паперу. Перша героїня американської дослідниці – Глікль бас Юда Лейб, дружина гамбурзького купця-єврея, багатодітна мати, що взялась після смерті чоловіка керувати сімейними справами. Написані нею наприкінці власного життя своєрідні мемуари, розраховані, втім, тільки на домашнє читання, передають нам своєрідну інтонацію жіночого голосу, в якому благочестивий трепет поєднується з незвичайною силою розуму і характеру. Це перша з тих автобіографій єврейської жінки, що дійшли до нашого часу, цікава ще й тим, що за відтворенням життєвої канви подій відчувається потреба вираження власної думки. Інша героїня книжки – також автор записок про власне життя, написаних на прохання її дорослого сина. Марі Гюйар дель Енкарнасьон залишила його нещасним заплаканим хлопчиком, пішовши в монастир за покликом внутрішнього голосу, який змушував її всю себе присвятити Богові. Остання з жінок, якій присвячена книга, – Марія Сибілла Меріан не залишила ні біографії, ні сповідальних листів. Автор-історик подає портрет художниці-натураліста, розповідь про долю якої постає як історія допитливої, вольової і таємничої жінки, наділеної талантом поєднувати точні спостереження над гусеницями і метеликами з тонким, безсмертним почуттям краси земного світу. Це історично виважене, засноване на безмірній

кількості невідомих і важко доступних джерел і документів дослідження показує, як кожна з цих жінок «по-своєму обживали маргінальний простір, перетворюючи його на своєрідний центр» [2, с. 312]. Їхні історії розширюють пізнавальну панораму XVII століття, відкриваючи нелегку, але все ж існуючу можливість «життя на узбіччі». Саме жіночий варіант такого життя демонструє, а найчастіше оголює і посилює загальнолюдські аспекти особистісного буття, як жіночого, так і чоловічого.

В «новій біографічній історії» особливе значення надається виявленню автобіографічної складової різного роду документів, аналізу саме персональної історії життя – автобіографії в широкому сенсі цього слова. В останні десятиліття кількість біографічних досліджень стрімко зростає і можна говорити про помітний «біографічний поворот». Ці дослідження досить далеко пішли в методологічному плані, оперуючи концептуальними розробками мікроісторії та персональної або «нової біографічної» історії. Також хотілося б зауважити, що оновлений і збагачений принципами мікроісторії біографічний метод може бути дуже продуктивним. Варто виділити ряд загальних теоретичних принципів мікроісторії, які в більшій мірі вплинули на становлення та розвиток «нової біографічної історії».

По-перше, метод мікроісторичного аналізу дозволив створити в цілому не тільки більш скрупульозне, більш детальне біографічне дослідження, а й висунути його на якісно новий рівень наукового аналізу. Як вже зазначалося вище, об'єктом мікроісторії є особиста доля людини, але людини не знаменитої. Доля таких людей стала для істориків дослідницькою рамкою, засобом вивчення великих історичних явищ і процесів, еволюцією народної культури. Прикладом чого є праці К. Гінзбурга, Н. З. Девіс та ін.

По-друге, змінилося ставлення до контексту. Мікроісторія, вводячи різноманітні й множинні контексти, наголошує, що кожний історичний актор бере участь безпосередньо або опосередковано в процесах різних масштабів та різних рівнів, від найбільш локального до найбільш глобального і, отже, вписується в їх контексти. Тут немає розмежування між локальною та глобальною історією і тим більше їх протиставлення одна одній. Звернення до досвіду індивідуума, групи, території якраз і дозволяє вловити конкретний вигляд глобальної історії. Конкретний і специфічний, тому що образ соціальної реальності, представлений мікроісторичним підходом, не є зменшеною, або частковою, або урізаною версією того, що дає макроісторичний підхід, – а є інший образ.

По-третє, хотілося б зазначити, що мікроісторичні дослідження здійснюють експериментальне вивчення соціальних відносин і типів поведінки, відкривають можливість нового погляду на становлення історичних структур. Зменшення масштабу в історичному дослідженні означає не локалізацію спостереження, а можливість відкрити механізми конструювання певних соціальних порядків. «Схоплення» певних вимірів соціальності неможливо при використанні дослідницької оптики рівня макроконцепцій.

По-четверте, біографії нічим невідомих людей минулого, достовірність вкрай уривчастих відомостей, які неможливо перевірити і збільшити кількісно, вимагають особливого підходу.

Ввібравши в себе основні принципи мікроісторії «нова біографічна історія» ставить своїм завданням реконструкцію особистого життя і неповторних доль окремих історичних індивідів, вивчення формування та розвитку їх внутрішнього світу, всіх збережених «слідів» їхньої діяльності. Все це розглядається одночасно і як головна мета дослідження, і як адекватний засіб пізнання того історичного соціуму, в якому вони жили і творили. Концентруючи увагу на приватному, індивідуальному, унікальному в конкретних людських долях, а також установка на виявлення специфіки та варіативності різнорівневого соціального простору, повного спектра і меж тих можливостей, якими володіє індивід в даному культурно-історичному контексті – ось основні принципи «нової біографічної історії».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гинзбург К. Сыр и черви. Картина мира одного мельника, жившего в XVI веке / Карло Гинзбург; [Пер. с итал. М. Л. Андреев, М. Н. Архангельская]. — М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2000. — 272 с.
2. Голубович И. В. Биография: силуэт на фоне Humanities (методология анализа в социогуманитарном знании) / Инна Владимировна Голубович. — Одесса: ФЛП Фридман, 2008. — 372 с.
3. Дзудцева Н. В. Пограничное пространство между культурными слоями / Н. В. Дзудцева // Знамя. — М., 2000. — №1. — С. 88-94.

© **Попков В. В.**

4. Дэвис Н. З. Дамы на обочине. Три женских портрета XVII века / Натали Земон Дэвис ; [Пер. с англ. Т. В. Доброницкая]. — М. : Новое литературное обозрение, 1999. — 591 с.
5. Кром М. М. Историческая антропология: Пособие к лекционному курсу / Михаил Маркович Кром. — СПб. : «Дмитрий Буланин», 2004. — 164 с.
6. Кудрявцев О. Ф. Карло Гинзбург и его книга «Сыр и черви. Картина мира одного мельника, жившего в XVI веке» // Карло Гинзбург. Сыр и черви. Картина мира одного мельника, жившего в XVI веке; [Пер. с итал. М. Л. Андреев, М. Н. Архангельская]. — М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2000. — С. 5-31.
7. Репина Л. П. История исторического знания: пособие для вузов / Л. П. Репина, В. В. Зверева, М. Ю. Парамонова. — М. : Дрофа, 2006. — 2-е изд., стереотип. — 288 с.
8. Репина Л. П. Персональные тексты и «новая биографическая история»: от индивидуального опыта к социальной памяти / Л. П. Репина // Сотворение Истории. Человек – Память – Текст. — Казань : Изд-во КГУ, 2001. — С. 344-360.
9. Репина Л. П. Социальная история в историографии XX века. Курс лекций / Лорина Петровна Репина. — М. : ИВИ РАН, 2001. — 128 с.
10. Соколов А. С. Биография в истории: проблемы и перспективы / А. С. Соколов // Ретроспектива: Всемирная история глазами молодых исследователей: Сборник научных статей. — Калининград : Изд-во РГУ им. И. Канта, 2005. — С. 4-12.

Попков В. В. – кандидат философских наук, профессор кафедры политологии Одесского национального университета имени И. И. Мечникова.

УДК 23/28+130.2

ХРИСТИАНСТВО КАК РЕЛИГИЯ ДУХА. (РЕЛИГИОЗНО-ФИЛОСОФСКИЕ ВЗГЛЯДЫ НИКОЛАЯ БЕРДЯЕВА)

Стаття присвячена аналізу інтерпретації М. Бердяєвим християнства як релігії Духа. Зацікавленість до такої постановки проблеми продиктовано потребою соціального розвитку в XXI столітті. На тлі кризи ідеологій і політичних проєктів нове звернення до релігійно-духовного фактору стає дуже актуальним.

Ключові слова: християнство, релігія Духа, Бердяєв, церква, історія, філософія.

Статья посвящена анализу интерпретации Н. Бердяевым христианства как религии Духа. Интерес к такой постановке проблемы продиктован потребностями социального развития в XXI веке. На фоне кризиса идеологий и политических проектов новое обращение к религиозно-духовному фактору становится весьма актуальным.

Ключевые слова: христианство, религия Духа, Бердяев, церковь, история, философия.

Resume. The article is devoted to the analysis of N. Berdyaev's interpretation of Christianity as a religion of Spirit. The interest for such problem positioning is dictated by the requirements of social development in XXI century. Amidst the ideologies and political projects crisis, another addressing to the religious and spiritual factor becomes quiet relevant.

Keywords: Christianity, religion of Spirit, Berdyaev, church, history, philosophy.

Введение. В мире XXI века практически не осталось ни одной идеологии, которая смогла бы выразить основные тенденции общественного развития, так как это было в веке XX. Репутация национал-социализма коммунизма, либерализма и других «измов» была разрушена самой практикой воплощения этих идеологий в жизнь. Сегодня же мы сталкиваемся с такими социальными изменениями, которые уже нельзя описать с помощью привычного идеологического инструментария. В этих условиях активизируется интеллектуальный поиск в других, неидеологических сферах, важнейшей из которых является религиозная. На повестке дня – философское переосмысление христианства в контексте глубочайших проблем XXI века. И в этом плане новую актуальность приобретают религиозно философские размышления Николая Бердяева.

Цель статьи заключается в попытке рассмотреть методологию бердяевских размышлений о сущности христианства как возможность переосмысления с новых позиций проблем и тенденций